

7. Death Penalty Information Center. Facts and Figures. 2024. URL: <https://deathpenaltyinfo.org> (дата звернення: 25.03.2026).
8. Garland D. Peculiar Institution: America's Death Penalty in an Age of Abolition. Cambridge : Harvard University Press, 2010. 428 p.
9. Mbembe A. Necropolitics. Public Culture. 2003. Vol. 15, № 1. P. 11–40.
10. Pew Research Center. Americans' Views on the Death Penalty. 2023. URL: <https://www.pewresearch.org> (дата звернення: 25.03.2026).

ЕМОЦІЙНІ МАРКЕРИ В ПРОФЕСІЙНІЙ КОМУНІКАТИВНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ

О. В. Степаненко, студентка,

Науковий керівник - канд. пед. наук, доцент Черкашина Ж.В.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

У сучасних умовах розвитку освіти особливої актуальності набуває проблема формування високого рівня професійної підготовки майбутніх інженерів-педагогів. Одним із ключових компонентів їхньої професійної компетентності є комунікативна складова, що забезпечує ефективну взаємодію в освітньому середовищі. Професійна діяльність інженера-педагога передбачає не лише передачу знань, а й організацію продуктивного педагогічного спілкування, створення сприятливого психологічного клімату та налагодження взаєморозуміння зі здобувачами освіти.

Важливу роль у цьому процесі відіграють емоційні маркери, які проявляються в мовленні та поведінці учасників комунікації. Вони відображають емоційний стан особистості, її ставлення до співрозмовника та навчальної ситуації загалом. Уміння розпізнавати й адекватно інтерпретувати емоційні маркери дозволяє майбутньому педагогу своєчасно реагувати на зміни в настрої студентів, запобігати конфліктам, підвищувати мотивацію до навчання та ефективність освітнього процесу.

Попри значну кількість досліджень, присвячених проблемам педагогічної комунікації та професійної підготовки фахівців, питання використання емоційних маркерів у професійній комунікативній діяльності інженерів-педагогів залишається недостатньо висвітленим. Це зумовлює необхідність

ґрунтовного теоретичного аналізу та практичного осмислення зазначеної проблеми.

Об'єкт дослідження – професійна комунікативна діяльність майбутніх інженерів-педагогів у процесі навчання та педагогічної взаємодії.

Предмет дослідження – емоційні маркери як складник професійної комунікативної діяльності та індикатори психологічного стану учасників освітнього процесу.

Мета дослідження: вивчити особливості емоційних маркерів у професійній комунікативній діяльності майбутніх інженерів-педагогів та визначити їхню роль у формуванні комунікативної компетентності.

Завдання дослідження:

- Проаналізувати наукові підходи до розуміння емоційних маркерів у комунікативній діяльності.
- Розкрити сутність професійної комунікативної діяльності інженера-педагога.
- Визначити основні види та функції емоційних маркерів у педагогічній комунікації.
- Охарактеризувати вплив емоційних маркерів на психологічний стан учасників освітнього процесу.
- Обґрунтувати роль емоційних маркерів у формуванні комунікативної компетентності.
- Визначити шляхи розвитку навичок ефективного використання емоційних маркерів у професійній діяльності.

Ось розгорнутий теоретичний матеріал за вашою структурою:

1. Теоретичні основи професійної комунікативної діяльності інженера-педагога:

1.1. Сутність професійної комунікативної діяльності

Професійна комунікативна діяльність інженера-педагога є складним, багатокомпонентним процесом взаємодії між учасниками освітнього процесу,

спрямованим на передачу знань, формування компетентностей та розвиток особистості здобувачів освіти.

Комунікація в педагогічній діяльності має **двосторонній характер**, оскільки передбачає не лише передачу інформації від викладача до здобувача освіти, але й зворотний зв'язок, який дозволяє оцінити рівень розуміння матеріалу, коригувати навчальний процес та будувати ефективну взаємодію.

Сутність професійної комунікації полягає у поєднанні кількох компонентів:

- **інформаційного** (передача знань, інструкцій, пояснень);
- **інтерактивного** (організація взаємодії, співпраці);
- **перцептивного** (сприйняття та розуміння партнера по спілкуванню).

Важливою особливістю є використання **вербальних і невербальних засобів комунікації**.

Вербальні засоби включають:

- а. усне мовлення (лекції, пояснення, дискусії);
- б. письмове мовлення (методичні матеріали, завдання, інструкції).

Невербальні засоби охоплюють:

1. міміку, жести, позу;
2. інтонацію, темп мовлення;
3. зоровий контакт, дистанцію спілкування.

Їх узгоджене використання підвищує ефективність педагогічного впливу, сприяє кращому розумінню матеріалу та створює сприятливу атмосферу навчання.

Таким чином, професійна комунікативна діяльність інженера-педагога - це не лише передача технічних знань, а й цілеспрямоване управління процесом взаємодії зі здобувачами освіти.

1.2. Комунікативна компетентність інженера-педагога

Комунікативна компетентність інженера-педагога - це інтегральна характеристика його професійної підготовки, яка відображає здатність ефективно здійснювати педагогічне спілкування в різних ситуаціях освітнього процесу.

Вона має складну структуру і включає такі основні компоненти:

1. Мовленнєва компетентність

Передбачає:

- володіння нормами літературної мови;
- чіткість, логічність і доступність викладу матеріалу;
- уміння адаптувати мовлення до рівня підготовки аудиторії;
- використання професійної термінології.

2. Соціально-психологічна компетентність

Охоплює:

- розуміння індивідуальних особливостей здобувачів освіти;
- здатність до емпатії;
- уміння встановлювати контакт і підтримувати взаєморозуміння;
- врахування соціального контексту спілкування.

3. Інтерактивна компетентність

Включає:

1. організацію ефективної взаємодії (дискусії, робота в групах);
2. управління навчальною діяльністю;
3. вирішення конфліктних ситуацій;
4. стимулювання активності здобувачів освіти.

4. Перцептивна компетентність

Полягає у:

- [1] здатності адекватно сприймати і розуміти партнерів по спілкуванню;
- [2] інтерпретації невербальних сигналів;
- [3] формуванні об'єктивного уявлення про учнів;
- [4] рефлексії власної поведінки.

Розвинена комунікативна компетентність дозволяє інженеру-педагогу ефективно поєднувати технічну і педагогічну складові професійної діяльності, забезпечуючи високу якість навчального процесу.

1.3. Психолого-педагогічні аспекти комунікації в освітньому процесі

Комунікація в освітньому процесі має не лише інформаційний, а й глибокий психологічний зміст. Її ефективність значною мірою залежить від урахування психолого-педагогічних факторів.

Психологічний контакт

Однією з ключових умов ефективної взаємодії є встановлення психологічного контакту між викладачем і здобувачами освіти. Він передбачає:

1. довіру;
2. взаємну повагу;
3. відкритість до спілкування.

Наявність такого контакту сприяє активізації пізнавальної діяльності та підвищує мотивацію до навчання.

Психологічна атмосфера

Важливу роль відіграє створення сприятливої психологічної атмосфери в навчальному середовищі. Вона характеризується:

8. відсутністю страху помилки;
9. підтримкою і доброзичливістю;
10. стимулюванням ініціативи.

Позитивна атмосфера сприяє розвитку творчого мислення та самостійності здобувачів освіти.

Управління емоціями

Ефективна комунікація передбачає здатність педагога:

- контролювати власні емоції;
- розпізнавати емоційний стан студентів;
- регулювати емоційний фон заняття.

Це дозволяє уникати конфліктів, знижувати напруження та підтримувати продуктивну взаємодію.

Індивідуальний підхід

Інженер-педагог має враховувати:

1. рівень підготовки студентів;
2. їхні інтереси та потреби;
3. стиль навчання.

Це забезпечує більш ефективне засвоєння матеріалу та підвищує якість комунікації

Висновок: Професійна комунікативна діяльність інженера-педагога є ключовим елементом його професійної компетентності. Вона базується на поєднанні мовленнєвих, психологічних та педагогічних умінь і забезпечує ефективність освітнього процесу.

Отже, професійна комунікативна діяльність має багатокomпонентний характер, а комунікативна компетентність виступає однією з ключових складових якісної професійної підготовки. Водночас урахування психолого-педагогічних аспектів є важливою умовою підвищення ефективності освітнього процесу.

Зазначимо, що емоційні маркери в професійній комунікативній діяльності:

2.1. Поняття та класифікація емоційних маркерів (вербальні, паравербальні, невербальні)

2.2. Вербальні та невербальні емоційні маркери (лексичні засоби, інтонація, міміка, жести, контакт очей)

2.3. Вплив емоційних маркерів на ефективність педагогічної взаємодії (позитивні/негативні маркери, психологічний клімат, мотивація)

2.4. Роль емоційних маркерів у формуванні комунікативної компетентності (розвиток емпатії, саморегуляції, практичні справи)

Можемо зробити висновки, що:

12. Емоційні маркери - невід'ємна частина комунікативної діяльності.
13. Вони впливають на ефективність навчального процесу.

14. Формування навичок роботи з маркерами - ключ до розвитку комунікативної компетентності.

Формування комунікативної компетентності майбутніх інженерів-педагогів:

3.1. Роль емоційних маркерів у професійній підготовці (встановлення психологічного контакту, мотивація, запобігання конфліктам)

3.2. Методи та засоби формування комунікативних умінь (тренінги, рольові ігри, кейс-метод, самоспостереження, відеоаналіз)

3.3. Практичні рекомендації щодо використання емоційних маркерів (позитивна інтонація, увага до невербальних сигналів, зоровий контакт, уникнення негативу, саморегуляція)

Отже, використання емоційних маркерів суттєво підвищує ефективність комунікації, а впровадження відповідних методів навчання сприяє формуванню та розвитку навичок їх доречного застосування у професійній діяльності.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

- Емоційні маркери - важливий складник професійної комунікативної діяльності інженера-педагога.
- Вони відображають психологічний стан учасників та впливають на ефективність педагогічної взаємодії.
- Комунікативна компетентність неможлива без здатності використовувати емоційні маркери.
- Розвиток навичок роботи з емоційними маркерами підвищує мотивацію студентів і якість освітнього процесу.
- Впровадження практичних методів навчання формує здатність ефективно використовувати емоційні маркери в професійній діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрущенко В. П. Педагогіка вищої школи. – Київ : Либідь, 2015. – 560 с.
2. Бех І. Д. Особистісно орієнтоване виховання. – Київ : Либідь, 2012. – 280 с.
3. Волкова Н. П. Педагогіка. – Київ : Академія, 2018. – 616 с.
4. Зязюн І. А. Педагогічна майстерність. – Київ : Вища школа, 2008. – 422 с.
5. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи. – Київ : Знання, 2011. – 486 с.
6. Леонтьєв О. О. Психологія спілкування. – Київ : Освіта, 2003. – 304 с.

7. Максименко С. Д. Загальна психологія. – Київ : Центр навчальної літератури, 2017. – 480 с.
8. Орбан-Лембрик Л. Б. Соціальна психологія. – Київ : Академвидав, 2010. – 560 с.
9. Савчин М. В. Загальна психологія. – Київ : Академія, 2016. – 344 с.
10. Сисоєва С. О. Педагогічні технології. – Київ : Центр навчальної літератури, 2013. – 256 с.

ФОРМУВАННЯ SOFT SKILLS ЯК СКЛАДОВОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Барміна Д. В., студентка,

Науковий керівник - канд. пед. наук, доцент Черкашина Ж.В.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

У сучасних умовах стрімких соціально-економічних змін, глобалізації та цифровізації постає потреба в оновленні традиційних підходів до професійної підготовки фахівців. Швидкий розвиток технологій спричиняє втрату актуальності вузькоспеціалізованих технічних навичок (hard skills), натомість зростає значення м'яких навичок (soft skills), які забезпечують адаптивність, комунікативну гнучкість, критичне мислення, емоційний інтелект і здатність до ефективної взаємодії в професійному середовищі.

Сучасні дослідження свідчать про постійне зростання попиту на фахівців із розвиненими soft skills, адже саме вони визначають конкурентоспроможність, професійну мобільність і можливості кар'єрного розвитку. Європейські освітні стандарти та міжнародні ініціативи у сфері розвитку людського капіталу підкреслюють необхідність інтеграції цих навичок в освітній процес, що актуалізує пошук ефективних підходів до їх формування. Останні дослідження ринку праці говорять про те, що посилюється інтерес до soft skills. Більшість роботодавців вважають їх так само важливими, як і професійні знання та вміння. Вважається, що професійні вміння та навички застарівають, а soft skills є актуальними завжди [2]. Формування soft skills у майбутніх фахівців будь-яких спеціальностей є актуальною проблемою та обґрунтованою вимогою до освіти людей в сучасних глобалізованих умовах. Питаннями формування soft skills у